

סקירת יום עיון לרגל הוצאת ספרו של ד"ר ענר גוברין "המוקסמים והמוטרדים"

22.1.2016 נערך יום עיון לרגל הוצאת ספרו של ד"ר ענר גוברין, "המוקסמים והמוטרדים" אשר נערך מטעם מסלול דוקטורט לפסיכואנליזה ופרשנות, התוכנית לפרשנות ותרבות, אוניברסיטת בר אילן, הפורום הישראלי לפסיכואנליזה ולפסיכותרפיה בגישה ההתייחסותית ומכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו.

מפרסום יום העיון על הספר

הספר מהווה ניתוח סוציולוגי-אנתרופולוגי של קהילות פסיכואנליטיות. התיזה המוצגת בו היא כי לאורך כל דרכה של הפסיכואנליזה התקיים בה שילוב מוצלח בין מה שהמחבר מכנה "קהילות מוקסמות" (קהילות המאמינות ועובדות לפי התיאוריה של קליין, ביון, קוהוט, וכו') ו"קהילות מוטרדות" (קהילות השואפות לשנות את הידע הפסיכואנליטי, כמו אסכולה פסיכואנליטית חדשה, או הגישה ההתייחסותית). בין המוקסמים והמוטרדים שוררים יחסים מתוחים, אך השילוב בין השניים אחראי ליכולתה של הפסיכואנליזה לשרוד לאורך שנים כה רבות, להתפתח, להתעדכן ואף להוות מקור משיכה למטפלים בתקופות שונות. בספר תיאורי מקרים של חנה סגל, רוברט סטולורו, אנטונינו פרו ומייקל אייגן, המדגימים כיצד פועלים אנליטיקאים מוטרדים בתוך קהילות מוקסמות.

סקירת יום העיון

יום העיון התקיים ביום שישי בבוקר, באוניברסיטת בר אילן. לאחר שהוגש כיבוד קל, הקהל התכנס באולם, שהיה מלא לחלוטין בשלב מוקדם זה של היום. החלק הרשמי של יום העיון, שהונחה על ידי ד"ר לירן רזינסקי, התחיל בברכות לרגל צאת הספר; כל אחד משלושת המברכים ייצג את אחד הגופים אשר לקחו חלק בארגון הכנס, ואליהם ד"ר ענר גוברין משתייך. המברך הראשון, פרופ' אד גרינשטיין, הציג את התכנית לפרשנות ותרבות של אוניברסיטת בר אילן, ושיתף בכמה מילים לגבי הספר. המברך הבא, ד"ר עופר מאור, הציג בקצרה את הפורום ההתייחסותי ואת כנס מעגלים התייחסותיים הקרוב. המברכת האחרונה הייתה ד"ר גילה עופר ממכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו. ד"ר עופר שיתפה כי בעת קריאת הספר מצאה את עצמה שואלת בנוגע לעמדתה שלה - מוקסמת או מוטרדת - וכי היא מוצאת שהיא לא מסוגלת לאפיין את עצמה רק באחד הקטבים, ושהיא מקווה שהספר יביא לתנועה בין מוקסמות למוטרדות אצל הקוראים.

הרצאתו של ד"ר ענר גוברין - קווים לדמותן של קהילות מוקסמות ומוטרדות

לאחר הברכות עלה ד"ר ענר גוברין לבמה והחל את דבריו בהצהרה: הפסיכואנליזה לא הייתה אמורה להתקיים היום. לאחר שמנה את המכות שספגה הפסיכואנליזה בשנים האחרונות, שאל ד"ר גוברין איך זה יכול להיות שעל אף כל המכות האלו ישנה פריחה של הפסיכואנליזה בעשורים האחרונים? התשובה שד"ר גוברין הצביע עליה היא קיום של מתח מתמיד בין מנגנונים של נאמנות מול ביקורת וספקנות (אלו הם המוקסמים והמוטרדים כמובן). הוא ציין כי תהליכים מסוג זה אינם ייחודיים לפסיכואנליזה ואופייניים גם לתיאוריות מדעיות אחרות. המתח בין המנגנונים הללו הוא שדוחף להעמיק ולפתח את התחום, ושומר על רעננות וקיום של כוחות התחדשות. ד"ר גוברין שיתף שכאשר הוא חושב במבט לאחור על הקריירה שלו, הוא מזהה בה את שתי העמדות. הוא זוכר את ההיקסמות המוקדמת, וכיצד בשלב מסוים הצטרפה אליה חשיבה ביקורתית, או מוטרדות מסוימת.

ד"ר גוברין אפיין כל אחת מן הקהילות, המוקסמת והמוטרדת:

קהילה מוקסמת היא קבוצה שאחת מהתיאוריות הפסיכואנליטיות הפכה עבורה להשקפת עולם שלמה ומושלמת. בין המאפיינים של קהילה מוקסמת: שמירה אדוקה על המושגים של הקהילה וחזרה לקריאה ופרשנות מחודשת בטקסטים הקנוניים של הקהילה. בכל הנוגע לתפיסת "האמת" בקהילה, קיימת נטייה לסווג את הקהילות המוקסמות כ"דתיות" או "לא מדעיות", אך ד"ר גוברין מדגיש כי הן דווקא תופסות את עצמן כמדעיות. הוא מוסיף ומרחיב בנוגע לחשיבות של הקהילות הללו; הן מייצרות ארגון, הכשרה סדורה, כנסים וכתבי עת, הן מביאות לצמיחה ולהעמקה בתיאוריה.

קהילה מוטרדת לעומת זאת, פורצת את מסגרת החשיבה המקובלת. היא מתאפיינת בחוסר שביעות רצון ובתביעה לשינוי. וכך באמת, את השינויים הגדולים שעברו על הפסיכואנליזה ניתן לזקוף לזכותן של קהילות מוטרדות.

נקודה אחת שד"ר גוברין התעכב עליה, היא אופן ההיווצרות של הקהילה המוקסמת. כל קהילה מוקסמת התחילה למעשה באנליטיקאי מוטרד. אל האנליטיקאי הזה הצטרפו עוד ועוד אנליטיקאים מוטרדים. בשלב כלשהו החבורה המוטרדת הזו יוצרת לה תיאוריה משלה, ולאחר שמתווספים אליה מסה של מוקסמים חדשים, היא למעשה מפסיקה להיות מוטרדת ונעשית למוקסמת.

ד"ר גוברין ציין כי לרוב יש התנגדות גדולה בקרב הקהילה המוקסמת לנוכח המוטרדות והמוטרדים; קיים חשש אמיתי שהפסיכואנליזה תסחף לכיוון זר, אך ד"ר גוברין מדגיש דווקא את התרומה של המתח הדיאלקטי הזה. הוא טוען כי קיים דיאלוג סמוי ומתמשך בין המוקסמים למוטרדים. המוטרדים צריכים הכרה של הקהילות המוקסמות, והקהילות המוקסמות מתחזקות ומתחדדות נוכח טענות המוטרדים. למעשה, ד"ר גוברין טישטש את החלוקה הבינארית בין השתיים והראה כיצד קיימים חלקים מכל קבוצה גם בקבוצה השנייה.

ד"ר גוברין ציין כי בספר יש עיסוק מוגבר בהבנת קו המחשבה של הקהילות המוקסמות דווקא. הוא הסביר כי המוטרדים אינם זקוקים להסבר שכזה, וניתן להבינם בקלות יחסית במסגרת של ספקנות בריאה וחשיבה ביקורתית, מאפיינים נפוצים ופופולריים בחשיבה המערבית המדעית המאפיינת את תקופתנו. הקהילות המוקסמות, לעומת זאת, נתפסות כבלתי מדעיות ונקראות לא פעם ושלא בצדק, דתות או כתות. ד"ר גוברין הדגים בקצרה כיצד תפיסות ביקורתיות קלאסיות מהפילוסופיה של המדע (פופר וקון) מקדמות תפיסה לא מחמיאה שכזו של הקהילה המוקסמת.

ד"ר גוברין העלה שאלה: מדוע קהילות מוקסמות אינן מקבלות קהילות מוקסמות אחרות? לדבריו, ניתן היה לחשוב אולי שתפיסה מוקסמת תוביל להבנה של קהילות אחרות דומות. ד"ר גוברין ציין כי הוא מנסה לענות על השאלה הזו בספרו. אחת התשובות שד"ר גוברין מציע, היא שבשונה ממדע (בו יש מבחנים אובייקטיביים), בסיס הידע הפסיכואנליטי הוא מעורער במידת מה. בעקבות זאת נוצרת דווקא מחנאות והתקשחות, משום שבהעדר מבחנים אובייקטיביים נוצרת הסתמכות על הסכמים חברתיים הנוגעים לתקפות הידע הפסיכואנליטי.

לקראת סיום ההרצאה שלו, ד"ר גוברין טען כי כישלונות טיפוליים של הקהילה המוקסמת אינם מחלישים או מסכנים את ההיקסמות מהתיאוריה. הוא מציין שזוהי נקודה הזוכה לביקורת רבה (וכפי שנגלה מיד, גם חלק לא מבוטל מהדוברים הבאים בכנס שותפים לה), אך הוא קרא להתייחס לתכונה הזו בסלחנות. הוא שאל: האם אפשר לייצר משהו בעולם בלי להיות מוקסם? (ובכלל זה לייצר תיאוריה פסיכואנליטית) ד"ר

גוברין מאמין שלא. ובכן, מדוע שלא תהיה היקסמות פלורליסטית יותר? בעוד שהיה נחמד לחשוב על כך שתהיה היקסמות יחד עם פתיחות ופלורליזם - זוהי ציפייה לא ריאלית. אולי זוהי מגבלה של המוח האנושי, אך היקסמות מגיעה יחד עם אידיאליזציה ודבולאציה.

ד"ר גוברין סיים את הרצאתו בקביעה הנוגעת לירידת כוחן של הקהילות המוקסמות בתקופה האחרונה (הקשורה גם לזייטגייסט הפוסט-מודרני), ובכך למעשה הסביר את עמדתו האפולוגטית במידה מסוימת כלפי הקהילות המוקסמות, ואת אמירתו הברורה כלפי נחיצותן של שתי הקהילות, המוטרדות והמוקסמות, אלו לצד אלו.

הרצאתו של פרופ' גולן שחר – לחזור לעולם: הפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית עולה מן האוב

פרופ' גולן שחר החל את דבריו בהתייחסות אל הסולנית של להקת הקרנבריו, דולורס אוריאורדן. על המסך הוקרן הקליפ ode to my family ומילות השיר לצדו. פרופ' שחר התעכב בקצרה על המלים my father he liked me וציין בצדק כי יש בהן משהו מטריד.

במעבר חד, עבר פרופ' שחר לשאול מהי בעצם פסיכואנליזה, והתשובה שהוא סיפק לשאלה הגדולה הזו היא שהפסיכואנליזה חוקרת personhood או "אדמיות" (מה זה להיות אדם). הוא הדגיש את העובדה שהיצור האנושי מתקיים בתוך רצפים: רצפים של תודעה, היסטוריה, נראטיבים, סוציאקולוגיה, ופסיכו-סומא. לפיכך, הפסיכואנליזה ממוקמת ב"מרחק ניטרלי" בין מדעי החיים, ההתנהגות והרוח.

פרופ' שחר ציין כי המשיך להיות מוטרד מדולורס (ההרצאה כולה התאפיינה במעברים חדים בין עיסוק בפסיכואנליזה לסיפורה של סולנית הקרנבריו), ולכן חיפש עליה מידע בגוגל. גוגל הצליח להרגיע אותו במידת מה: מסתבר שהשיר מתאר את אהבתה למשפחתה ובכלל לבית גידולה האירי, ומתייחס לרצונה לחזור לשם.

בחזרה לפסיכואנליזה - איך הפסיכואנליזה מתפתחת? פרופ' שחר ציין כי הוא הציע אמנם הסבר שונה מההסבר של ד"ר גוברין, אך הסבר שלטענתו אינו סותר אותו. הפסיכואנליזה לדידו מתקדמת דרך **מציאות קלינית שכיחה**. לכל תקופה יש את האתגר הגדול שלה אל מול הסבל האנושי. האתגר הגדול בא לידי ביטוי בסימפטומים שהם נפוצים מחד, ושלא ניתן לטפל בהם מאידך. מול המציאות הזו הפסיכואנליזה מגדירה את גבולותיה, מכוננת מטאפורות, טקסים וגיבורים, ואף מדירה את המוטרדים. בשלב זה, פרופ' שחר עבר, באמצעות טבלה, על ההתפתחות של הפסיכואנליזה מתיאוריה לתיאוריה. מפרויד, דרך פסיכולוגיית אגו, יחסי אובייקט, הגישה האינטרפסונלית, פסיכולוגיית העצמי, והפסיכולוגיה ההתייחסותית. עבור כל אחת מהתיאוריות הוא סקר את המציאות הקלינית השכיחה, אזלת היד הטיפולית המקבילה אליה, המטאפורה הטיפולית השלטת, והגיבורים של התיאוריה או התקופה.

ו... חזרה לדולורס. מסתבר שהפרופ' נרגע מהר מדי ושלא הכל ורוד. הוא מציג קטעי עיתונות, צהובה, המעידים על התפרעות, ספק פסיכוטית, של דולורס במטוס. לצד זאת, קטעי עיתונות נוספים מעידים על כך שהיא מצאה אהבה, מרפאת שכזו, והיא טוענת שכעת היא מרגישה טוב יותר.

בשלב זה פרופ' שחר פנה להתייחס לספר. בעוד שהוא מסכים עם הרבה מהכתוב, הוא לא שותף לאהדה של ד"ר גוברין לקהילות המוקסמות. הוא לא שותף לאהדה הזו משום שהוא דואג לגורלה של הפסיכואנליזה. פרופ' שחר מציין כי הוא לא מוטרד מכך שיש הדרה של מוטרדים או מוקסמים אחרים, אלא משום שהקהילות המוקסמות נוטות להיות סגורות מחשבתית ולא פתוחות לשינויים. הוא עבר לסקור בקצרה

את הנזקים שחוללו הקהילות המוקסמות בפסיכואנליזה, ביניהם אבדן קשר עם דיסציפלינות קליניות אחרות, אבדן קשר עם מטופלים, נזק למטופלים ונזק למוסדות קליניים. פרופ' שחר הדגיש כי הוא לא הגיע לכאן כנציג האמפיריציזם, או כדי להגיד שמחקר אמפירי הוא חשוב, משום שזה כבר מובן מאליו. (ובכל זאת, הוא הציג במהירות מספר הוכחות לתמיכה אמפירית בפסיכואנליזה). פרופ' שחר ציין כי החשיבות של המחקר האמפירי היא דווקא בכך שזהו ביטוי של התעצמות אלטרנטיבה בתוך הפסיכואנליזה. האלטרנטיבה הזו, לדברי פרופ' שחר, היא הפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית. פרופ' שחר הדגיש כי יש כזו פסיכואנליזה (אקזיסטנציאלית) ושלא צריך להמציא אותה: יש לה היסטוריה, וההוגים שלה נותנים כבוד למודלים הקלאסיים.

בפעם האחרונה בהרצאתו, חזר פרופ' שחר לדולורס. מעוד ידיעה בעיתון הסתבר שהיא עברה אונס ברוטלי בתור ילדה, בידי מישהו שסמכה עליו. היא ציינה כי זה לא אביה. אז מי זה ה father ש liked her מהשיר בפתחה? פרופ' שחר ביקש שנחשוב מי עוד מכנים "אב" בתרבות הנוצרית המסורתית... הוא משמיע את השיר Fo Fi Fee של הקרנבריו.

פרופ' שחר סיים את הרצאתו בהתייחסות לפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית. לדבריו, פסיכואנליזה זו הצליחה לייצר מרחב שבו מה שמשנה הוא המטופל (והמטפל האנושי שהוא פוגש), ולא הסטינג או התיאוריה. פרופ' שחר מקווה שפסיכואנליזה זו תוביל להבנה (אותה הוא מייחס לסארטר) כי מה שחשוב באמת הוא מה שקורה מחוץ לחדר.

הרצאתו של פרופסור קרלו שטרנגר - פסיכואנליטיקאים אורתודוקסים, רפורמים ואתאיסטיים.

פרופ' קרלו שטרנגר החל את דבריו בכך שבעוד שהוא נהנה מאוד מהקריאה, הוא לא מסכים עם חלקים נרחבים מהספר של ד"ר גוברין. הוא ציין כי הוא הרבה פחות אופטימי ממנו, ושהוא בראש וראשונה לא מסכים עם ההגדרה של הפסיכואנליזה כנמצאת במצב של פריחה, ושלמעשה לדעתו המצב של הפסיכואנליזה הוא לא פחות מקטסטרופלי (אבל שלא על זה הוא רוצה לדבר). פרופ' שטרנגר ביקש להציע מודל קצת אחר מהמודל של ד"ר גוברין. הוא הציע את המודל של ארנסט גייל; מודל של סוציולוגיה של דת (מכאן שמה של ההרצאה: פסיכואנליטיקאים אורתודוקסים, רפורמים ואתאיסטיים). לדבריו זהו מודל מתאים יותר, ודרך כך הוא גם הסביר מדוע הוא פחות מוקסם מהמוקסמים מאשר ד"ר גוברין.

למה מודל של דת מתאים לתיאור ההיסטוריה של הפסיכואנליזה יותר ממודל של ממדע? הסוציולוגיה של דת מאופיינת בכך שיש אמת אחת, אמת גרעינית בלתי ניתנת לערור. אם יש חוסר הסכמה על האמת הזו, אז יש סכיזמה (פיצול). מקרה הבוחן הקלאסי הוא בנצרות. ביהדות זה קצת "רך" יותר ומכיוון שאין ספק שהפסיכואנליזה היא יהודית, נעבוד במסגרתה: נבחן את המטפל האורתודוקסי, הרפורמי והאתאיסטי.

אורתודוקסי-אתה אורתודוקסי אם אתה מאמין שאתה אדם שראה את האמת. אם אתה אורתודוקסי אז בהגדרה אתה חייב להיסגר מפני השפעות חיצוניות. אין דרך אחרת. יש בעיה עמוקה במוקסמות, והיא שאתה מאוים מדי בזהות שלך בשביל להכניס משהו אחר לתחום שלך. יש אנשים שעוסקים היום אמפירית בפסיכואנליזה, אבל חוסר הקשר הכללי שבין פסיכואנליזה למחקר, ולמדע בכלל, היא טרגדיה נוראית בהקשר שלנו. הדוגמה לאורתודוקסיה הפסיכואנליטית היא פרויד ואז הסכיזמות שהובילו לפיצולים ממנו, כאשר כל פעם יש דינמיקה של העפה החוצה מתוך הכניסה ויצירת כניסה חדשה.

רפורמי- הכותרת של הפסיכואנליזה הרפורמית היא psychoanalysis for the people. תפיסה שאומרת, "אמת זה סיפור די מסובך". ברור שאנחנו יצרני משמעות, אבל למה לא לשחק בין הטקסטים ולקחת מה שעובד עבור כל אחד מאיתנו? בהקשר זה האנליטיקאיים הרפורמים רואים משהו עמוק, ופרופסור שטרנגר יחזור אליהם בהמשך בקצרה.

אתאיסט- דוגמא בולטת לפסיכואנליטיקאי אתאיסט הוא פיטר פונגי, שאמר doing psychoanalysis is no longer a legitimate job description. למה הוא אמר את זה? כי הוא כבר מחוץ למשחק: הוא מאמין עד הסוף ב evidence based. פרופ' שטרנגר מציין שהוא "לא קונה את זה" ומסביר שבעיניו תרבות לא יכולה לחיות בלי giving meaning to terror (אדם פיליפס). פרופ' שטרנגר מבקש שנכיר בכך שאנחנו כמרים חילוניים. "אין מה לעשות", הוא אומר. אנחנו צריכים דימויים, מטאפורות ויצירת משמעות. את זה המדע לא יכול לספק, ולכן עם כל ההערכה לפונגי, הסיפור של evidence based לעולם לא יחליף את השירה, ואת המשוררים. וכשפרופ' שטרנגר מסתכל על פרויד הוא אומר כי הוא רואה משורר. פרופ' שטרנגר קובע ששירה זה יפה, אבל שיש לנו צרה אחת קטנה, והיא הפציפיטיים. שירה זה נהדר, אבל לנו יש מטופלים - אנשים שבאמת סובלים, וקל מדי לשכוח שאנחנו אמורים לעזור להם. יש המון דברים שאנחנו לא יודעים אמפירית על טיפול. אבל יש גם כמה שאנחנו כן יודעים. אנחנו יודעים שהקשר המיטיב בין מטפל למטופל הוא חשוב, ולכן טיפול של עשר שנים עם מטופל קשה, שלא נוח לך איתו, זה malpractice. לא מעניין מה השירה שלך, או מה האינטרפרטציה שלך.

פרופ' שטרנגר קבע כי הוא בעד המודל הרפורמי. אם אתה רפורמי, אתה לא מתלהב מדי מהיקסמות. הוא הסביר שחצי מהרפורמים הם בכלל אתאיסטים - הם מבינים ששירה זה שירה זה שירה. הם **אוהבים** את השירה הזאת, אבל יש הבדל בין אהבה ל**מוקסמות**. מוקסמות היא מסוכנת. פרופ' שטרנגר מספר כי הוא פגש יותר מדי מטופלים שמפורקים אחרי שנים של אנליזה. הוא מביא דוגמא לכך שעדיין מלמדים את חנה סגל שמתגאה בטיפול במטופל עם סכיזופרניה, שבו שום דבר לא השתנה. הוא אומר שהצידוק היחיד בללמד טקסט כזה הוא כדי להגיד בצורה ברורה: זה אסור.

פרופ' שטרנגר לא חושב שאפשר לשבת בקליניקה מבלי להתייחס לסוציולוגיה, למבנה כלכלי ולשאר מאפיינים חברתיים. אי אפשר מתוך הקליניקה להבין הכל, וגם לא מתוך המעבדה. הוא מסכם בכך שיש לנו מקצוע באמת קשה - כזה שמצריך אותנו להיות רב תחומיים ומעודכנים. ולכן, הוא תמיד יהיה נגד המוקסמות ובעד אינטראקציה מתמדת עם ידע שמגיע מבחוץ.

הרצאתה של ד"ר חנה אולמן - היקסמות מוטרדת: הדיאלקטיקה של היקסמות ומוטרדות בטיפול

התייחסותי

ד"ר חנה אולמן ביקשה לעשות "זום אין" ולהתייחס בהרצאתה לדיאלקטיקה של היקסמות-מוטרדות בתוך חדר הטיפול ולא רק בקהילה הפסיכואנליטית. היא קבעה שההתייחסות לקשר הטיפולי כדינמיקה של היקסמות ומוטרדות היא חשובה מאוד, ושטיפולים מוצלחים הדיאלקטיקה הזאת נוכחת במיוחד. לדבריה דיאלקטיקה זו באה לידי ביטוי באופן המובהק ביותר בתפיסה ההתייחסותית.

ד"ר אולמן התחילה מהתיאור של ההיקסמות בטיפול, ותיארה כיצד להיקסמות שתי פנים. את הפן הראשון היא מכנה "אניגמטי": ניתן לתאר אותו כהתאהבות של המטופל במטפל, והתאהבות של המטפל במטופל. ד"ר אולמן מסבירה כי מדובר בחוויה אניגמטית של מפגש אינטימי עם אחר שכמהים לקרבתו. הפן

השני הוא לא התאהבות אלא האהבה, כמרכיב טיפולי מרפא שמאפשר את השינוי או את הטרנספורמציה. האהבה מאפשרת את השהייה במקומות הקשים שהטיפול האנליטי מוביל אליו.

מנגד, ד"ר אולמן מציעה כי אין טיפול אנליטי ללא מוטרדות, וזהו המרכיב אשר הופך את ה"רומן" ל"סיפור טיפולי". כמו למוקסמות, גם לה שתי פנים. הפן הראשון הוא הספק, ההישענות על הידע המקצועי והניסיון. החיפוש הפרשני אחר משמעות, החקירה שתכליתה לחשוף את ההעדר. מוטרדות זו עושה שימוש בידע תיאורטי ופרגמטי כדי לקדם את התהליך הטיפולי. זוהי מוטרדות כי היא מתרחקת מהמפגש, ומתבוננת בו מבחוץ. כמו ששינויים פרדיגמטיים (קון) מתרחשים דרך סדקים או אנומליות בתיאוריה, כך גם בטיפול. ההתקדמות נעשית דרך הסדקים או הסתירות, ולכן חשוב לקדם גם הרמנויטיקה של חשד, לצד הרמנויטיקה של אמון (Donna Orange). הפן השני, והמורכב יותר של המוטרדות, הוא הרפלקציה. היכולת להרים את עצמנו מהכתפיות של המכנסיים, לצאת מהלפיתה של המוקסמות ולהצליח להגיע למקום של השלישי בתוך הקשר של שניים. את המוטרדות הזו ד"ר אולמן הגדירה כהכרה של המטפל במוקסמות. בנוסף, ההתנגדות הקלאסית היא ביטוי למוטרדות של המטופל. זוהי מחאה, הדרך של המטופל לזעוק בנוגע לחווייתו אל מול האחר. מוטרדות זו יכולה לתרום לתהליך האנליטי. במוטרדות של שני הצדדים יש הזדמנות לדה-קונסטרוקציה של יחסי הכוח וערעור על המובן מאליו בשדה האנליטי.

בשלב זה ד"ר אולמן חזרה לעסוק בהיקסמות בטיפול, והציגה סקירה היסטורית של ההיקסמות לאורך התפתחות הפסיכואנליזה. היא התחילה בפרויד, האובייקטיבי ביותר כביכול, שהבין כי אהבה היא הגורם המרפא בטיפול (the cure is affected by love). מדובר, כמובן, באהבת העברה. בדברים הללו פרויד לא התייחס להעברה נגדית, וכאשר הוא כן מתייחס לאופציה של אהבת המטפל למטופל, הוא מתאר את ההיקסמות הזו כאפלה ומסוכנת. מאוחר יותר החל תהליך של הכרה באהבת המטפל למטופל ושחרור שלה מהמבט המקורי והביקורתי, של פרויד. ד"ר אולמן סוקרת אנליטיקאיים שנותנים מקום הולך וגדל לאהבה של המטפל בטיפול. הטענה היא שאהבה של המטפל חיונית לטיפול ומשחררת. עם זאת, ד"ר אולמן הדגישה כי היקסמות ואהבה אינם אחד. באהבה הדגש הוא על אהדה או אמפתיה, כזו המאפשרת הישענות על המטאפורה המוכרת והפופולרית של תינוק או ילד. בהיקסמות יש פן מטריד יותר, בעל גוון דחפי. בהיקסמות יש משהו אניגמטי, הנמצא באזור של משיכה לקרבה.

ד"ר אולמן מציגה את ההיקסמות, או את הפן הזה של ההעברה הנגדית, כפי שהעברה הנגדית באה לידי ביטוי אצל סירלס (Howard Searles) ולאחר מכן אצל ג'ודי דיוויס (Jody Davies). עבורם מדובר בחלק אמיתי וחשוב מהפוטנציאל הטיפולי. דיוויס מציעה למטפל לפתוח את הדלת להיקסמות, ומבקשת לבחון את ההיקסמות על צדדיה האפלים אך החיוניים כאחד. (ד"ר אולמן הזכירה בהקשר זה ציטוט של אדם פיליפס: "פסיכואנליזה היא מה ששני אנשים יכולים לעשות כאשר הם מחליטים שלא יהיה ביניהם סקס") ד"ר אולמן חיזקה את התפיסה שצריך גם וגם: היקסמות ומוטרדות. היא הדגישה כי זהו לא צורך טכני, אלא צורך מהותי, הבא לידי ביטוי גם ביכולת לשאול שאלות. זוהי דיאלקטיקה, או פרדוקס דיאלקטי, שאין לו "פתרון", אלא שמתאפיין בתנועת מטוטלת. במובן מסוים זהו פרדוקס שדומה למצב של הפסיכואנליזה בכלל: "I love you, you're perfect, now change" (אני אוהב אותך, אתה מושלמת. כעת השתנה/י) - מתח בין ההיקסמות לבין המוטרדות, של שני הצדדים, מייצג עמדה אנליטית פרדוקסלית. כותרת ההרצאה היא היקסמות מוטרדת: זוהי עמדה שאינה נייטרלית, היא לא רק מכילה או אמפתית, אלא עמדה שיש בה תנועה בין פנים וחוץ, מבט על החלקים הקשים, ושאלת שאלות.

בסיום דבריה ד"ר אולמן חזרה להתייחס לספר. היא הצטרפה לחוסר המוקסמות היחסי מהמוקסמים של הדוברים הקודמים. מעבר לכך, היא קראה תיגר על הציפייה של ד"ר גוברין כי מכונים, או ארגונים אחרים, יוכלו להחזיק את העמדה הדיאלקטית-פרדוקסלית הזו, ומציינת כי פרטים מסוגלים להחזיק, לא פחות מהמכון, את הפרדוקס הזה. היא מסיימת בקביעה כי עמדה שכזו של היקסמות הכרחית לא רק עבור הפסיכואנליזה אלא הכרחית עבור האנליטיקאים.

הרצאתה של ד"ר דנה אמיר : על האידיויסינקרטיות האינהרנטית של הפסיכואנליזה

המשוררת, הפסיכולוגית והפסיכואנליטיקאית ד"ר דנה אמיר הצביעה על כך שד"ר גוברין ערך למעשה השוואה בין פסיכואנליזה לפסיכולוגיה המדעית (מוטרדות מדעית), ושאל שאלות על ההימנעות העקבית של הפסיכואנליזה ממחקר מדעי. היא הציעה שהקונפליקט (פסיכואנליזה ומחקר מדעי) יכול לקבל משמעות נוספת, אם לוקחים בחשבון קוטב אחר שלו מערכת יחסים מורכבת עם הפסיכואנליזה: קוטב האמנות. כך, הפרדוקס ה"מדעי" של הפסיכואנליזה קשור לכך שמתקיימת בה אידיאליזציה של האומנות. אפשר להגדיר את הפסיכואנליזה כמתודה עם יומרה של רופא, ושפה של אומן. הפסיכואנליזה לא מוותרת על היומרה, על הטכניקה הטיפולית, אך היא גם לא מוותרת על השפה, האומנות. היא מסרבת לרדוקציה. ד"ר אמיר ביקשה להאיר משהו על מערכת היחסים המשולשת פסיכואנליזה-מדע-אמנות.

אחד הטיעונים המוכרים במתח מחקר-פסיכואנליזה קשור במעבר שבבסיס המחקר האמפירי, מעולם פנימי לעולם חיצוני. עולמה של הפסיכואנליזה, הוא העולם הפנימי כמובן. אל מול העולם הפנימי של הפסיכואנליזה, הבקשה של המדע לצאת לעולם החיצוני, לתרגם את הפנים אל החוץ, אינה מובנת מאליה, וזאת לא רק מכיוון שקשה למדוד, אלא כי יש התנגדות אמיתית לידיעה במובן האמפירי. זה מרתק כי הפסיכואנליזה לא רק חותרת אל האמת, אלא מצהירה שהאמת היא מטרתה. למרות ההצהרות הללו, הניסיון לחתור אל האמת באופן אמפירי מעורר התנגדות. הסבר אפשרי לכך הוא שתורה שנולדה מתוך ומסתמכת על הלא מודע לא יכולה להסכים שהדברים יהפכו למודעים לגמרי. בהקשר הזה, ד"ר אמיר הביאה מדבריו של ויניקוט, שמסביר כי כל אומן רוצה להיות מובן, אבל עם זאת לא היה רוצה להיות מובן לגמרי. הפסיכואנליטיקאים נחרדים מכך שדבריהם יהפכו למובנים לגמרי, למדידים וסופיים. במתח שבין המדע והאומנות, הפסיכואנליזה בוחרת שוב ושוב בעמדת באומן.

הקושי של הקהילה להשתחרר ממצב זה, דומה לקושי של מטופל שלא רוצה להיפרד מסימפטום. זהו סימפטום שאינו זר, אלא מרגיש כשייך, כחלק מהזהות. כך השפה גם אינה זרה, אלא אינה רנטית לפסיכואנליזה. ההילכדות בתוך שפה אידיויסינקרטית שכזו אינה משרתת את הפסיכואנליזה, אבל גם התרגום של הלא מובן אל המדיד אינו משרת אותה. זאת מכיוון שמדובר במעבר מיסוד בלתי-רווי לרווי (ביון), מעבר ממצב של התהוות, למצב סטטי שאינו פתוח לשינויים. ביון מתריע על סכנה בהקשר זה: הסכנה מרווי מוקדים של אובייקטים. סכנה של הנפש לקבע עצמה במצב יודע, קיבוע שסוגר ולא מאפשר.

בשלב זה ד"ר אמיר הציגה שתי צורות של ידיעה: במפגש עם אובייקט חדש קיימות שתי פעולות מקבילות – מצד אחד, יש הכנסה לקונטקסט מוכר: "זה דומה לזה", "זה שייך לכאן". מצד שני יש מפגש עם האובייקט כזר מוחלט. הפעולה הראשונה מייצרת "ידיעה על אודות", השנייה "ידיעה את". סוג הפגישה משפיע לא רק על האובייקט שאנו פוגשים, אלא גם על עצמנו. בכל מתודה של ידיעה קיימות שתי הפעולות, אך הפסיכואנליזה נוהה אל הזרות. כך היא שומרת על אניגמטיות גם נוכח קירבה. היא שומרת על עצמה זרה

ומסתורית גם כאשר היא מוצגת בתוך קונטקסט. ומדוע זה חשוב לה? מכיוון שלב החקירה שלה הוא הלא מודע. כיוון שמוקד החקירה הוא הלא מודע, לא נכון יהיה לגזור שמטרת הפסיכואנליזה היא לחשוף את הלא מודע. למעשה יש לפסיכואנליזה אינטרס, אולי לא מודע בעצמו, לשמר את הלא מודע. שתהיה ידיעה על אודותיו, אבל לא ידיעה אותו. לשמר את האפשרות לא לדעת, את המסתורין האנושי ככזה שלא ניתן לידיעה מדעית, טוטאלית.

הפסיכואנליזה יודעת לספק פתרון לירי, שאינו מתמקד בסיבתיות קונקרטיה. הוא מייצר מבנה אסתטי, והכרחי, הרבה יותר מאשר מבנה מדעי בו יש דרך להוכיח קשר סיבתי. במובן זה הפסיכואנליטיקאי אינו זו בין הקטבים של מדע ומדע בדיוני, אלא בין מדע בדיוני לאמנות. ספנס סבור שעבור פסיכואנליטיקאים ההישג הוא במציאת נרטיב מוצלח וקוהרנטי ולא במציאת התרחשות ממשית. הוא מדגים בדרך משכנעת כיצד אנליטיקאים נוטים להתבלבל בין נרטיב מוצלח לאמת היסטורית. בעוד שד"ר אמיר לא מסכימה שהכל מבוסס על רטוריקה בלבד, היא כן מזהה את החשיבות של המבנים האסתטיים שמציעה הפסיכואנליזה. הפסיכואנליזה מאמנת אותנו ביצירת נראטיב משמעותי, ובשאלת שאלות. ככל שמאמנים את החלק ששואל שאלות וחותר תחת סיבתיות פשוטה, שמאתגר את המובן והנוח, כך יש סיכוי לא רק ליצור תיאוריות, אלא להציע למטופלים מודלינג למעבר בין מצבים רוויים ללא רוויים, וכך לצאת מעמדה קורבנית פאסיבית, ולהפוך להיות יוצר של עצמך.

לקראת סיכום, ד"ר אמיר חזרה לאופני הידיעה. לדבריה, אופי הידיעה קשור לעולם לאופי מושאי הידיעה. יש מושאים שמתאימים ל"ידיעה על אודות", ויש "לידיעה את". המושא של הפסיכואנליזה הוא מסתורי, מורכב ומשתנה תמידית, ולכן לא ניתן יהיה ללכוד אותו באמצעות ידיעה "על אודות" אלא רק באמצעות ה"ידיעה את", הספקולטיבית יחסית. בספקולטיביות זו, הפסיכואנליזה מציעה מודלינג חשוב מאין כמותו, בו אדם יכול לחרוג מהעובדות לעבר הרפתקה של מחשבה. תיאוריות לא רק אמורות להסביר תופעות, אלא הן חלק מהדרך שבה קהילה אנושית מתקפת את קיומה ומייצרת משמעות. ליופי של תיאוריה יש חשיבות - לא בגלל שהיא אומנות אלא מכיוון שהיא מפעילה את הנפש להבין אותו, ולבקש אחריו. ד"ר אמיר סיימה באמירה כי הפסיכואנליזה זיהתה זאת תמיד: האידיויסינקרטית שלה איננה רק מגננה. זו דרך להגן על הדרש שבפשט, על האלביתי שבביתי, על המסתורי שנמצא בתשתית של כל גילוי.

הרצאתה של ד"ר גבי מן - "משתפסת את הדג, אתה יכול לשכוח את המכמורת" – על המרחב האינסופי של התיאוריה הפסיכואנליטית

ד"ר גבי מן תחילה את הרצאתה בהקראת הקטע הבא של הפילוסוף הסיני צואנג-טסה:

המכמורת קיימת עבור הדג.

משתפסת את הדג, אתה יכול לוותר על המכמורת.

המלכודת קיימת עבור הארנבת.

משתפסת את הארנבת, אתה יכול לשכוח את המלכודת.

מילים קיימות עבור המשמעות.

משתפסת את המשמעות, אתה יכול לשכוח את המילים.

ד"ר מן הציעה כי תיאוריות פסיכואנליטיות אינן נוטות לקפוא על שמרן, וכי הן מוקסמות ומוטרדות בו זמנית. היא סקרה סיווגים שונים של אסכולות פסיכואנליטיות (סיווג אנליטי-קונטקסטואלי של גרוטשטיין, וסיווג של סדר אבהי-סדר אמהי של בולאס), והראתה כיצד חלוקות אלה אינן היררכיות, ובפועל הגישות דרות תחת כפיפה אחת. כל אחת הכרחית, ומאפשרת שימושים שונים. הן מייצגות ראייה שהיא מעבר לראייה חד אסכולית. פרויד טלטל את הציוויליזציה המערבית עם גילוי הלא מודע. אחריו באו תיאורטיקנים אשר נתנו מקום להתבוננות קונטקסטואלית, שמעבר לדיכטומיה בין הגלוי והסמוי, המודע והלא מודע. **ויניקוט** הגדיר מרחב פוטנציאלי שאינו אזור תוך בין פנים לחוץ אלא סוג של הוויה ייחודית. **ביון** הציע להחליף את הדיכטומיה של המודע והלא מודע ברצף, הנע בין הסופי והאינסופי. ההגות של **קוהוט** סיפקה לנו, דרך מושגים של אמפתיה וזולתעצמי (selfobject), הגדרה חדשה ואינסופית של השדה הפסיכולוגי (כאן פירטה ד"ר מן בנוגע להשראה ששאב קוהוט מתורת הקוונטים).

למרות ששלושת התיאורטיקנים הללו - ויניקוט, ביון וקוהוט - הם אבות מייסדים של אסכולות פסיכואנליטיות, התשתית שהם מציעים נוטעת בתוך השפה הפסיכואנליטית רעיונות חדשים הנוגעים לכוליות ואינסופיות, שהן חסרות תקדים. התבוננות בתיאורטיקנים שהלכו בעקבותיהם, מגלה שאלו אימצו את הגישה שחותרת אל הוויית המוחלטת, כאשר חלק עושים זאת דרך שימוש בהגות בודהיסטית. ד"ר מן סקרה רשימה של אנליטיקאים שכאלה, והסיקה שכיום החיפוש אחר המוחלט חוצה אסכולות פסיכואנליטיות פורמליות, ומייצר כיוון חשיבה חדש בהגות הפסיכואנליטית. היא הדגימה זאת באמצעות שני מקרים בהם קיימת "קפיצה התפתחותית" של תיאוריה פסיכואנליטית לכיוון האינסופי. בשני המקרים ניתן לזהות מפנה מעמדה של פסיכואנליטיקאי "יודע כל" לעמדה של אי-ידיעה ופתיחות אינסופית של התודעה.

הדוגמה הראשונה - החרגה של ביון מהפסיכואנליזה של פרויד, ואימוץ של הבודהיזם. ב-1967, ב notes on memory and desire ביון חוזר אל הרעיון של פרויד לפיו על המטפל להקשיב בתשומת לב מרחפת ואחידה. ד"ר מן הדגישה, בעזרת קריאה קרובה של ביון, את החלקים הטרנסנדנטיים, האינטואיטיביים והכוליים בגישה הזו של ביון. סקירה של מושגים נוספים של ביון, "מחשבות ללא חושב" ו-"O", ממחישה את ההשפעות הבודהיסטיות על ההגות של ביון. ד"ר מן התייחסה גם לאי הנחת ולהתנגדות אל ההשפעות האלה על ביון בתוך הקהילה הקליניאנית, והסבירה את ההתנגדות גם בכך ש-"O", לדוגמה, קורא תיגר הן על התפיסה הקליניאנית הבסיסית בנוגע לפיצולים והן על ההנחה שידע מגיע אלינו דרך החושים (ממה שאנחנו רואים ושומעים) ולא דרך ערוצים אינטואיטיביים.

הדוגמה השנייה - החרגה של קוהוט מהפסיכואנליזה של פרויד. ד"ר מן הראתה כיצד קוהוט, במספר מקומות בכתבתו, אימץ תפיסות אוניברסליות רוחניות. כך למשל בהתייחסו לאפשרות של התמרה של נרקסיזם אישי לנרקסיזם קוסמי. או בהתייחסותו למוות ולאינסופיות של הקיום האנושי. בדומה לביון, נראה שגם קוהוט לא יכול היה לפתח רעיונות מסוג זה באופן חופשי נוכח ביקורת פוטנציאלית מעמיתיו. שתי הדוגמאות הללו מתארות למעשה מוטרדות של הוגים מוקסמים, ואת הקשיים שבהצגת רעיונות אשר חורגים מהנורמה הפסיכואנליטית. ד"ר מן תהתה על מה הוביל לצורך של האנליטיקאים הללו לחרוג מהחשיבה הנורמטיבית, לעבר מימד רוחני של אינסוף. ייתכן שהשנים אחרי השואה, פצצות האטום ביפן, או מלחמת הדמים בויאטנאם, יצרו תחושה שיש צורך בהבנות פסיכואנליטיות שהולכות אל ראייה רחבה יותר של המצב האנושי.

כיום בארץ פועלת קבוצה של פסיכולוגים של העצמי הפועלים לגישור בין פסיכואנליזה קלאסית לפסיכואנליזה רוחנית. הקבוצה לומדת וחוקרת מונחים ופרקטיקות בודהיסטיות להתקרבות למרחבי התודעה האינסופית באנליזה. לאחרונה נפתחה תכנית הכשרה פסיכואנליטית-בודהיסטית האורכת שבע שנים, "רוח אדם". תכנית זו היא ניסיון למלא חלל בשדה האנליטי. החלל בא לידי ביטוי בכך שבין היתר לא נעשה שום ניסיון סיסטמטי לחקור כיצד ניתן להיות ב"ללא זיכרון וללא תשוקה" או כיצד להתמיר נרקיסיזם אישי לעל-אישי. הניסיון הזה קשור גם לרוח התקופה אשר עסוקה בסוגיות של אתיקה חברתית (הטיפוליים ב"רוח אדם" מיועדים לקהילות אשר בדרך כלל אינן יכולות להגיע לטיפול שכזה), אקולוגיה וזכויות אדם. ד"ר מן מציינת כי בהקשרים אלו יש בתבונה המזרחית ערך רב, בהיותה מלכתחילה תיאוריה שנועדה לחקור ולטפל בסבל אנושי תוך דה-קונסטרוקציה של נפרדות.

ד"ר מן סיימה את דבריה בכך שהפסיכואנליזה של העתיד צריכה לחתור לחזון על-אישי, לטיפול מרחב הקיום של האדם. להסתכל מעבר לעצמו. צו זה חל על המוקסמים כמו על המוטורדים. יש לחתור לתרום לסביבה בה אנו מתקיימים ולכלול את המימד האוניברסלי, שכן ללא התפתחות זו, הפסיכואנליזה מסתכנת בהתנתקות מהגרעין האתי שלה. וזאת במיוחד בתקופה זו בישראל.

הרצאתה של ד"ר שרון זיו-ביימן - מטפלים מוקסמים ומוטרדים – מחשבות זהות והכשרה מקצועית

ד"ר שרון זיו ביימן, הדוברת האחרונה של יום העיון, החלה את דבריה בסקירה קצרה של הדוברים שלפניה. היא הביעה התרשמות מכך שעל אף שכל אחד מגיע מ"עולם אחר", כולם התחברו אל ההמשגה של ד"ר גוברין באשר ל"מוקסמים והמוטרדים". היא ציינה שבהרצאה זו תתייחס לנושא מתוך מקומה כפסיכולוגית קלינית שעוסקת בפסיכותרפיה ועסוקה מאוד בהכשרה.

ד"ר ביימן פתחה בשאלה הנוגעת לתפקידה של התיאוריה בעבודת המטפל: האם התיאוריה היא חלק מהמטפל? רכיב יסודי? תעודת זהות ערכית, אנושית ומקצועית? אם התשובה היא כן, אז זוהי עמדה מוקסמת. מנגד, אולי התיאוריה היא "רק" כלי הנמדד ביכולתו להציע הבנה טיפולית משמעותית וממנה נגזרות דרכי התנהלות טיפולית? אם כן, הרי זוהי מוטורדות.

ד"ר ביימן שיתפה בכך שכשהיא מלמדת, היא מנסה לשמור את הגישה הפסיכואנליטית, ואת התיאוריה בכלל, לסוף. יש לנו הבנייה כזו, שצריך או חשוב מאוד לבחור תפיסת עולם או תיאוריה, היא רוצה לייצר אלטרנטיבה לכך. כעת היא שואלת שאלות נוספות: האם אפשר לטפל בלי תיאוריה? כמה מרחק יש בין המטפל לבין התיאוריה? כמה הוא מזהה את עצמו עמה? מכיר במוגבלותה? כמה המטפל פתוח להשפעה של תיאוריות אחרות? של מחקר? כמה התיאוריה קשורה להעדפות המטפל וכמה לצרכי המטופל?

בשלב זה ד"ר ביימן פנתה להתייחס למוטרדות, והגדירה גישה שמאמצת אינטגרציה תיאורטית כמוטרדות, וזאת מכיוון שגישה שכזו קוראת תיגר על ההנחה שיש תיאוריה אחת נכונה, ובכך למעשה דורשת מהמטפל להיות מוטורד כל הזמן - לחשוב מה נכון למטופל לפי צרכיו. היא סקרה ארבעה מודלים שונים של אינטגרציה ("מוטרדות מאורגנת"):

1. מודל הגורמים המשותפים (common factor model) - חיפוש אחר גורמים משותפים בין גישות שונות, מה חוצה גישות, מהם הגורמים המרפאים (למשל: ברית טיפולית).
2. אינטגרציה תיאורטית - יצירה של תיאוריית-על, הכוללת מרכיבים מגישות שונות.

3. הטמעה אינטגרטיבית -גישה בה יש בית ברור (תיאוריה אחת נבחרת), ולתוכו מכניסים עוד דברים וטעמים. (זו הגישה האינטגרטיבית הרווחת, כך רוב המטפלים מצליחים להיות גם מוקסמים וגם מוטרדים).

4. אקלקטיזם טכני- יש למטפל ארגז כלים והוא משתמש בגישה התיאורטית לפי הסטטיסטיקה; לפי מה עובד למי. בהתאם לסימפטומים מחליפים גישה.

אם כך, אינטגרציה מעודדת מוטרדות, אבל זוהי לא מוטרדות לגבי תיאוריה מסוימת, אלא מוטרדות כדרך חיים. לא מוטרדות שמגיעה מתוך אכזבה מגישה מסוימת או משיכה להתפתחות חדשה, אלא מוטרדות עקרונית. בתוך כך מעניין לבחון את הגישה ההתייחסותית. גישה שבחזון שלה (מיטשל) לא רואה את עצמה פשוט כעוד גישה. מה שההתייחסותית מנסה זה לא להיות גל חדש, אלא מטריית-על. כך ניתן להציג תיאוריות קודמות כנרטיבים ואת המיומנות הטיפולית דווקא כמעבר או תנועה בין נרטיבים. כך, ניתן לקוות, הגישה ההתייחסותית לא תתקשח ותעשה מקור להיקסמות בפני עצמה, אלא תצליח להישאר באמת אינטגרטיבית-מוטרדת. ד"ר ביימן תהנה האם אפשר להיקסם באמת מתיאוריה התייחסותית? אינטגרטיבית? היא עונה שכמובן שאפשר "ליפול" למלכודת שכזו. תשובה נוספת, מפתיעה מעט, היא שדווקא מתוך תפיסה מוטרדת-אינטגרטיבית, ההיקסמות עושה את דרכה "חזרה פנימה". מניתוח של גורמים משותפים, ההיקסמות מתגלה כגורם המשותף לכל הפסיכותרפיות: גורם מוביל שמנבא ריפוי באופן עקבי, הוא האמונה של המטפל במודל מסוים. כך, מתוך תפיסה אינטגרטיבית, מוטרדת ולא מוקסמת, חוזרת המוקסמות בדלת האחורית, כי נמצא אמפירית שיש לה ערך מרפא!

בשלב זה ד"ר ביימן חזרה להמשגה של מטפלים מוקסמים ומוטרדים. היא ציינה שכל אחד שואל את עצמו, "ומה אני?" והיא סיפרה שהיא עונה לעצמה, שהיא ודאי מוטרדת, ושהתובנה הזו עושה לה הרגשה טובה. לעומת זאת, כאשר ד"ר ביימן שאלה סטודנטים לתואר שני אם הם מעדיפים שתלמד את כל התיאוריות ואינטגרציה או לחילופין שתיתן להם תיאוריה אחת שיתאהבו בה, התשובה הייתה חד משמעית: הסטודנטים רוצים להתאהב! להיות מוקסמים...

לקראת סיום, ד"ר ביימן ביקשה להתייחס לתחום ההכשרה וללימוד של אינטגרציה. היא הציגה בפני הקהל את השאלה הבאה: מתי מלמדים אינטגרציה? בסוף או בהתחלה? בעוד שהתשובה הרווחת וההגיונית כביכול היא בסוף, ד"ר ביימן חושבת שדווקא בהתחלה. היא סקרה את הטיעונים לכאן ולכאן וסיכמה בהצגת עמדתה: היא מעוניינת בכך שהסטודנטים יצברו ידע בסיסי על כל הגישות כבר בהתחלה, אך חשוב מכך שיהיה להם ידע על אינטגרציה. שיכירו את ספרו של ד"ר גוברין למשל, שיפתחו ביקורתיות. אחר כך, כאשר הם יהיו בשלים וירצו להתאהב - אז בבקשה. אבל שיקדם לזה שלב - צריך בשלות לפני התאהבות.

יום העיון הסתיים **בפאנל של הדוברים**, שענו לשאלות מהקהל. השאלות התייחסו למגוון רחב של נושאים: גוף ונפש ככיוון מוטרדות עכשווי, התאמה של גישה מוטרדת או מוקסמת לפי מטופל, שאלה בנוגע למוטרדות בתהליך ההתמחות, התפתחויות טכנולוגיות של התחום הטיפולי כמוטרדות והעמדה האתית המובלעת בעמדות השונות. לאחר שהתשובות נענו ונידונו, ד"ר לירן רזינסקי סיכם את יום העיון. הוא התייחס בדבריו לכך שהשיח שהסתיים זה עתה הצטמצם בעיקרו חזרה לחדר הטיפולים, והעלה שאלה בנוגע לסגירות היחסית של הקהילה הקלינית. עד כמה מדובר בקהילה שפתוחה להשפעות חיצוניות? מתחום המדעים? מתחום מדעי הרוח? הוא מזכיר את התובנה של ד"ר גוברין לפיה כל קהילה מוקסמת מקורה במישהו מוטרד.

לינקים להרצאות ביו-טיוב :

ברכות

ד"ר ענר גוברין

פרופ' גולן שחר

פרופ' קרלו שטרנגר

ד"ר חנה אולמן

ד"ר דנה אמיר

ד"ר גבי מן

ד"ר שרון זיו בימן